

Волощак М.
студентка юридичного факультету
Західноукраїнського національного
університету.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент, доцент кафедри
теорії права та конституціоналізму ЗУНУ

Кравчук В. М.

ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ ТЕХНІКИ НОРМОПРОЄКТУВАННЯ ЗА ЗАКОНОМ УКРАЇНИ «ПРО ПРАВОТВОРЧУ ДІЯЛЬНІСТЬ»

Постановка проблеми. Кожен з нас – частина єдиного механізму, робота якого, в першу чергу, залежить від належної урегульованості відносин, що виникають між його членами. Вивчення суспільних відносин та виявлення певних прогалин у їх правовому регулюванні кладе початок усій правотворчій діяльності, кінцевим продуктом якої є прийняття нового нормативно-правового акту. Проте постає питання, чи дійсно одержаний результат є якісним і таким, що задовольняє потреби суспільства. Саме тому, в умовах розвитку України як соціальної та правової держави, дедалі більшого значення набуває використання та якісне застосування організаційно-юридичних технік підготовки, власне, проєкту нормативно-правового акта, який би в подальшому дійсно виражав волю та інтереси народу.

Стан наукового дослідження теми. Дослідження про роль техніки нормопроектуювання для підготовки якісного законопроекту та її значення для формування ефективного та дієвого законодавства в Україні загалом здійснювали такі науковці, як Т. Дідич, В. Лебеденко, В. Косович, В. Риндюк, О. Ющик, О. Мурашин, А. Ткачук та ін.

Мета даного дослідження полягає у розкритті сутності загальних засад техніки нормопроектуювання та визначенні рівня її вагомості при підготовці проєктів, а в подальшому й прийнятті нормативно-правових актів.

Виклад матеріалу. Для початку необхідно з'ясувати сутність понять «нормопроектуювання» та «техніка нормопроектуювання», якими будемо оперувати впродовж дослідження даної теми. Кожен науковець по-своєму трактує поняття «нормопроектуювання», зокрема Т. О. Дідич формулює, що нормопроектуювання – це специфічна діяльність компетентних органів, яка полягає в процедурі виявлення та вивчення суспільних відносин, що потребують правового регулювання, розробки, обговорення та затвердження проєктів нормативно-правових актів, націлених на прийняття, зміну чи припинення дії правових приписів [1, с. 6]. У свою чергу, існує чимало підходів і до визначення наступного поняття, проте законодавець встановив, що техніка нормопроектуювання – це «сукупність техніко-правових засобів, способів, прийомів та методів, за допомогою яких створюється проєкт нормативно-правового акта» [2].

Довгий час в Україні не існувало закону, який би комплексно регламентував правотворчу діяльність, більше того закріплював основні юридично-технічні засади підготовки проєктів нормативно-правових актів, що призводило до суперечливої практики правотворчості і правозастосування і, як наслідок, до численних порушень прав та свобод громадян. Великим поступом

до вирішення даної проблеми стало прийняття Верховною Радою України 24 серпня 2023 року Закону України «Про правотворчу діяльність», що набув чинності 20 вересня 2023 року і буде введений в дію, відповідно до прикінцевих положень, через один рік з дня припинення або скасування воєнного стану в Україні. У розділі 5 цього Закону тепер чітко визначено та закріплено загальні засади техніки нормопроекування.

Якщо проаналізувати зміст статей розділу 5 даного Закону, то доречно виділити кілька змістових груп, а саме: структура нормативно-правового акта (надалі - НПА), вимоги до змісту НПА, у тому числі мова та стиль НПА, реквізити НПА та внесення змін до НПА.

Структура нормативно-правового акта є своєрідним хребтом, каркасом і основою, яка забезпечує доступність і зрозумілість будь-якого закону чи підзаконного акту для кожного, хто звертатиметься до їхніх приписів. Так, насамперед у структурі є загальні положення (основні терміни, предмет регулювання, сфера дії НПА тощо) та права і обов'язки учасників, на яких поширюватиметься цей нормативно-правовий акт. Наступними, не менш важливими складниками структури НПА, є положення про обсяг та способи здійснення повноважень органів державної влади та їх посадових осіб щодо впровадження та виконання НПА, а також порядок фінансування впровадження НПА та відповідальність за порушення вимог нормативно-правового акта. Заключним пунктом є положення про порядок введення в дію НПА, що включає набрання ним чинності, внесення змін до чинних НПА, а також втрату чинності НПА або їх окремими структурними елементами [2].

Незаперечною умовою, що дає можливість існувати нормативно-правовому акту є дотримання усіх вимог при підготовці НПА, які чітко регламентовані Законом. На конституційному рівні зазначено, що державною мовою в Україні є українська мова [3], саме тому усі нормативно-правові акти мають видаватися державною мовою з додержанням стандартів української правничої термінології та українського правопису. Більше того, враховуючи те, що НПА – це офіційний документ, для формулювання норм права використовується виключно офіційно-діловий стиль.

Наступною важливою вимогою щодо змісту НПА є уніфікованість вжитої в них термінології. Її сутність полягає у використанні єдиного слова для позначення одних і тих самих термінів і понять протягом всього тексту, тобто без використання синонімічних виразів та словосполучень, що мають подібне лексичне значення. Що не менш важливо, правові норми повинні характеризуватися однозначністю їх розуміння, прогнозованістю результатів їх реалізації, спорідненістю та логічністю послідовності їх викладення [2].

Кожен нормативно-правовий акт є офіційним документом компетентного органу державної влади, тому для нього, як і для всіх інших документів, притаманні певні реквізити, тобто набір постійних елементів, які складають цей документ. Таким чином, усі закони та підзаконні акти повинні містити такі обов'язкові реквізити: зображення малого Державного Герба України; вид та дату прийняття (видання) НПА; назву і текст НПА; посаду, ім'я уповноваженої посадової особи, яка підписала НПА; дату і номер НПА [2]. У деяких випадках нормативно-правові акти можуть містити спеціальні реквізити. До них можемо віднести преамбулу, перехідні та прикінцеві положення, різного роду додатки.

Важливим питанням, яке потребує уваги, є порядок внесення змін до

нормативно-правових актів. Законодавець зазначає, що основною метою внесення змін є: 1) необхідність зміни регулювання суспільних відносин; 2) врегулювання змінених суспільних відносин; 3) визнання Конституційним Судом України нормативно-правового акта неконституційним; 4) усунення певних колізій та прогалин у нормативно-правових актах; 5) виправлення помилок у нормативно-правовому акті [2]. Варто зауважити, що право вносити зміни до НПА має лише той суб'єкт правотворчої діяльності, що прийняв (видав) цей акт. Більше того, у Законі зазначається, що не допускається внесення змін до нормативно-правових актів, які були визнані такими, що втратили чинність.

Таким чином, проаналізувавши основні прийоми техніки, варто погодитися з виокремленням у публікації В. Кравчук та О. Шрам груп вимог техніки нормопроєктування: «логічні (правила щодо загальної узгодженості законів, уникнення суперечностей, правила структурування); гносеологічні (правила щодо точності визначення предмета регулювання правового акта, аби він охоплював всю необхідну сферу його дії); мовні (правила викладення тексту та використання термінології, правила викладення нормативних положень); правила, що стосуються окремих видів законопроектів (про внесення змін до чинних актів, про ратифікацію міжнародних договорів та ін.)» [4, с.104].

Висновки. Отже, прийняття Закону України «Про правотворчу діяльність» стало важливим кроком нашої держави на шляху до удосконалення усієї системи правотворчості, адже досконалість та ефективність впровадження в суспільне життя прийнятих нормативно-правових актів, в першу чергу, залежить від якісного та послідовного підходу до підготовки проекту закону чи підзаконного акта. За довгий час, врешті-решт, на законодавчому рівні закріплено загальні засади техніки нормопроєктування, що вкотре підтверджує той факт, що Україна розвивається як демократична, соціальна та правова держава.

Список використаних джерел

1. Дідич Т. О. Нормопроєктування: теоретико-правовий аспект : автореф. дис. ... канд. ю. наук : 12.00.01. Київ, 2006. 21 с.
2. Про правотворчу діяльність : Закон України від 24.08.2023 р. №3354-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3354-20/conv#top> (дата звернення: 11.05.2024)
3. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р №254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96%D0%B2%D1%80#Tet> (дата звернення: 11.05.2024)
4. Кравчук В., Шрам О. Недоліки нормативно-правових актів як корупціогенні фактори. *Актуальні проблеми правознавства*. 2023. Вип.3. С. 102-108. URL: <http://appj.wunu.edu.ua/index.php/apl/article/viewFile/1674/1733>